

نقش شرکت‌های دانش‌بنیان در صنعت نفت

اظهارات وزیر نفت گویای آن است که نزدیک به ۶۷۰ شرکت دانش‌بنیان در صنعت نفت کشور فعالیت دارند. طی عمر هزار روزه دولت سیزدهم به پشتوانه تولیدات این شرکت‌ها جلوی ورود ۲۵۰ کالای خارجی به کشور

گزارش

فرانک جوادی

روزنامه نگار

محصولات شرکت‌های دانش‌بنیان که برای اولین بار تولید می‌شوند، عمدتاً به نام «تولید بار اول» شهرت دارند. بهره‌گیری از این محصولات در سال‌های گذشته در دستور کار دولت قرار گرفته است. دو سال پیش و در ابتدای کار دولت سیزدهم، حمایت از تولیدات بار اول تبدیل به قانون و آیین‌نامه اجرایی آن به بخش‌های مختلف صنعت ابلاغ شد. اما اینکه این حمایت‌ها تا چه حد باعث بهبود شرایط شرکت‌ها و توسعه فعالیت آن‌ها شده موضوعی است که باید از دید سازندگان و تولیدکنندگان داخلی صنعت نفت

مورد ارزیابی قرار گیرد. آیین‌نامه حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان یا همان تولید بار اول در راستای اجرای قانون جهش تولید و مقابله با تحریم‌ها، در ابتدای سال ۱۴۰۱ از سوی دولت تصویب و ابلاغ شد. بر این اساس، طرح‌های تأیید شده از سوی کارگروه تولید بار اول، تسهیلات و حمایت‌های ویژه‌ای دریافت می‌کنند. تولید بار اول، اشاره به تولید محصولات فناورانه و راهبردی دارد که امروزه ایران به دلیل تحریم‌های ظالمانه از دسترسی به آن محروم شده یا دسترسی به چنین محصولی برای کشور سخت‌تر از گذشته است.

رشد چند برابری صادرات دانش‌بنیان

در نتیجه حمایت‌های صورت گرفته و به استناد صحبت‌های معاون توسعه اقتصاد دانش‌بنیان معاونت علمی و فناوری رئیس‌جمهور، سال گذشته صادرات محصولات دانش‌بنیان به ۲ میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار رسید. آماری که رشد چندبرابری صادرات در این حوزه و توفیق‌های حاصل‌شده را نشان می‌دهد. جواد اوجی، وزیر نفت نیز بارها بر لزوم حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان فعال در صنعت نفت تأکید کرده است. او در عین حال متذکر شده که از ابتدای دولت مردمی سیزدهم هیچ‌گاه منتظر شرکت‌های بین‌المللی و مذاکرات نبودیم و همواره نگاه ما در زمینه تأمین کالا به داخل بوده است. وزیر نفت

گفت وگو

عدم تعادل در عرضه و تقاضای لاستیک خودروهای سواری در سال‌های اخیر حواشی مختلفی ایجاد کرده است. به‌گونه‌ای که به‌زعم برخی کارشناسان همان مشکلاتی که در حوزه خودرو وجود داشته به بحث تأیر نیز تسری پیدا کرده است. بر این اساس در این مدت شاهد اقدامات متعددی از فروش لاستیک به‌اصطلاح دولتی گرفته تا کاهش ۲۲ درصدی تعرفه‌های واردات تأیر سواری بودیم. در حال حاضر و پس از انجام این اقدامات به گفته

امیرحسین لواسانی

روزنامه نگار

• بیش از شش ماه است که شاهد کاهش ۲۲ درصدی تعرفه واردات انواع لاستیک سواری هستیم. با توجه به این شرایط آیا اکنون نیاز بازار تأمین شده است؟ در حال حاضر لاستیک وضعیت مطلوبی دارد و مشکلی در عرضه و تقاضای آن در بازار نیست. به عبارت دیگر در شرایط فعلی با توجه به توان تولید و واردات انجام شده هیچ‌گونه کسری در بازار نداریم. بر این اساس مردم و مصرف‌کنندگان می‌توانند به سهولت لاستیک مورد نیاز خود را بدون هیچ مشکلی از واحدهای صنفی خریداری کنند.

انواع لاستیک‌های عرضه شده در بازار قیمت و نرخ مصوبی دارد که همه واحدهای صنفی تهران موظف به اجرای این مصوبه و عمل به نرخ‌نامه اعلامی هستند. حتی در برخی مواقع شاهد این بودیم که لاستیک‌های موجود در بازار با قیمتی پایین‌تر از نرخ مورد نظر، عرضه می‌شود و به دست مردم می‌رسد.

• سهم نمونه‌های داخلی در قیاس با محصولات وارداتی در بازار از چه قرار است؟

سالانه به حدود ۳۰ میلیون حلقه انواع لاستیک نیاز داریم تا پاسخگوی مصرف‌کنندگان باشیم و نیاز داخلی به این کالا را پاسخ دهیم. در این میان سالانه حدود ۲۰ میلیون حلقه تا ۲۵ میلیون حلقه انواع لاستیک توسط شرکت‌های داخلی تولید و عرضه می‌شود و مابقی نیاز داخلی را هم از طریق واردات تأمین می‌کنیم.

• لاستیک‌های وارداتی عمدتاً محصول کدام کشورها هستند؟ آیا در دست است که می‌گویند همه آن‌ها از چین وارد می‌شوند؟

خیر، این‌گونه نیست. نیاز بازار داخلی، به‌وسیله واردات از کشورهای مختلفی مانند چین تأمین می‌شود، اما چین تنها کشور و مبدأ واردات لاستیک نیست.

• از نظر حجم تولید یا کیفیت آیا طی ماه‌های گذشته

اقتصاد

گرفته شده و تجهیزات و قطعات ساخت داخل جایگزین نمونه‌های خارجی شده است. بر این اساس وزارت نفت تاکنون بیش از یک میلیارد و ۵۰۰ میلیون دلار قرارداد با این شرکت‌ها امضا کرده است.

ممانعت از مهاجرت نخبگان

احسان ثقفی، عضو رئیس‌هیأت‌مدیره انجمن سازندگان تجهیزات صنعت نفت ایران در این باره معتقد است که حمایت از شرکت‌های دانش‌بنیان باید اولویت دولت‌ها باشد. طبق گفته او به‌عنوان مثال چنانچه بنگاهی که صاحب یک فناوری است و برای آن سرمایه‌گذاری کرده در جذب نیروی انسانی دچار مشکل شود یا حس کند وصول مطالباتش سخت است یا به‌طور مثال اخذ تسهیلات و امثالهم زمان‌بر و دشوار است و فشار بانک وجود دارد و قوانین هم سختگیرانه است، طبیعتاً به مهاجرت فکر می‌کند. ثقفی افزود: «برای اثبات این مسئله نگاهی به شرایط کسب‌وکار در ایران و رتبه این کشور در دنیا، همه‌چیز را بیان می‌کند که در واقع اواخر جدول است! یعنی شرایط آن خوب نیست و در این وضع انگیزه‌ها ضعیف می‌شود. نیروهای انسانی ناچار به کشورهایی می‌روند که حمایت بهتری از آن‌ها صورت گیرد، چون اگر این کار را نکنند، ممکن است سال‌ها سوابق و تجارب آن‌ها از بین برود. برای ما سازنده‌ها و کارخانه‌دارها، کارخانه مانند خانواده و کارگر مانند اعضای خانواده است.»

باید به دانش‌بنیان‌ها توجه ویژه کرد

جلال جانی، نایب‌رئیس هیأت‌مدیره انجمن سازندگان تجهیزات صنعت نفت ایران نیز معتقد است که در سنوات گذشته نامگذاری سال‌ها بسیار هوشمندانه مطرح شده است. حضرت آیت‌الله خامنه‌ای توجه داشتند که ثبات کشور به پایداری اشتغال و پایداری اشتغال به اشتغال مولد ربط دارد. برخی سال‌ها مستقیم و غیرمستقیم مسئله دانش‌بنیان بودن نیز مطرح شده است.

او افزود: «در واقع صنایعی می‌توانند پایداری را تجربه کنند که دانش‌محور باشند. این‌یک واقعیت است و خوشبختانه این باور که ما بایستی به صنعت مولد از نوع دانشی یا دانش‌بنیان توجه داشته باشیم، گام خیلی مهمی محسوب می‌شود. یعنی به عبارتی مبنا، مبنای مهمی است که ارشدترین مقام نظام، آن را به‌عنوان شعار سال در سنوات گذشته مطرح کرده اما شرط لازم، عملیاتی شدن آن است.»

رئیس اتحادیه فروشندگان لاستیک:

مشکلی در تأمین لاستیک مورد نیاز کشور نداریم

فعالان صنفی و فروشندگان لاستیک، فعلاً کمبودی در این بازار وجود ندارد. از مهر ماه سال گذشته برای تأمین حداکثری نیازهای این بازار مقرر شد تعرفه واردات تأیر از ۲۸ درصد به ۶ درصد کاهش پیدا کند تا بخشی از تقاضای موجود به واسطه نمونه‌های خارجی و وارداتی پاسخ داده شود. درباره آخرین وضعیت بازار تأیر به گفت‌وگویی با محمدرضا آل‌سارا، رئیس اتحادیه فروشندگان لاستیک، فیلتر و تعویض روغن پرداخته‌ایم که مشروح آن را در ادامه می‌خوانید.

وزارت صنعت، معدن و تجارت و سامانه تجارت، تأیر دولتی غیرقابل فروش است. در واقع بعد از ثبت اطلاعات توسط خریداران و فروشندگان، نظارت کافی درخصوص عرضه تأیر دولتی در سامانه تجارت صورت می‌گیرد. هیچ‌گونه افزایش قیمتی برای تأیرهای دولتی اعلام نشده و مردم از این بابت نگرانی نداشته باشند. عرضه تأیرها طبق قیمت مصوب دولتی صورت می‌گیرد. نگاهی به آمارهای گمرکی در دو ماه اول سال جاری و در قیاس با مدت مشابه سال قبل نشان می‌دهد که واردات انواع تأیر رشدی ۷۶ درصدی داشته و به ۹۲ میلیون دلار رسیده است. در حالی که واردات لاستیک کشور در دو ماهه نخست سال گذشته بیش از ۵۲ میلیون دلار برآورد می‌شود. از نظر وزنی نیز واردات تأیر در دو ماهه امسال رشدی ۸۹ درصدی را تجربه کرد.

در این میان شاید یکی از دلایلی که در افزایش واردات تأیر بی‌تأثیر نبوده، تعرفه گمرکی برای واردات این کالا باشد که به ۶ درصد رسیده است. مهرماه سال گذشته و براساس مصوبه هیأت‌وزیران، تعرفه گمرکی واردات لاستیک با کاهش ۲۲ درصدی مواجه شد. البته این هم گفته شد که شخص نیست این رقم تا چه زمانی پایدار بماند و فعلاً تا پایان سال جاری چنین تعرفه‌ای برای واردات لاستیک اعمال می‌شود. در اولین روزهای خردادماه امسال نیز بار دیگر اعلام شد که تعرفه واردات تأیر خودروهای سواری فعلاً در حد ۶ درصد خواهد بود.

طی یک سال گذشته شاهد تغییر قیمت در این حوزه نیز بوده‌ایم. بر این اساس قیمت قدیم لاستیک در سایز ۱۳ که ۷۷۰ هزار تومان بود به یک میلیون و ۵۰ هزار تومان و لاستیک در سایز ۱۴ نیز از یک میلیون و ۱۸ هزار تومان به یک میلیون و ۱۶۰ هزار تومان رسید. به گفته مهدی امیدوار، سخنگوی اتاق اصناف یکی از عواملی که سبب شد سطح تولید کمی تأیر افزایش یابد این بود که قیمت افزایش پیدا کرد. تولیدکنندگان در حوزه دولتی بر سر موضوع قیمت مشکلاتی داشتند که با این افزایش کمی شرایط بهتری رقم خورد.

کالاهای مان را صادر کنیم. در نتیجه نباید دور خودمان حصاری بکشیم که چون نمی‌توانیم صادرات داشته باشیم، پس وارد هم نکنیم و عملاً سیستم قفل شود. دیگر تولیدکنندگان داخلی نیز معتقدند که سیستم بانکی، مالیاتی و سیستم بیمه‌ای باید سالم باشد و قانون حمایت از تولیدکننده باید درست عمل کند تا بتوان تولیدی بهینه و باکیفیت ارائه کرد. نمی‌شود فقط گفت آقای تولیدکننده

شما باید جنس‌تان را ارزان بدهید. یکی از معضلات کنونی تولیدکنندگان پول است؛ چرا که دولت‌ها جنس را می‌گیرند و می‌گویند هر وقت پول داشتیم به شما می‌دهیم، اما تولیدکننده روی گنج ننشسته است.

به گفته برخی سازندگان تجهیزات نفتی، وزارت صمت پدر خانواده صنعت است و بایستی به حوزه هدایت، حمایت و کارفرمایی توجه داشته باشد. گرچه تعاملات سازندگان در این دولت از منظر گفت‌و شنود و در دسترس بودن مسئولان نسبت به دولت گذشته تا حدی تقویت شده و امروز اهتمام مسئولان بیشتر شده، اما امیدواریم قوانین و آیین‌نامه‌ها عملیاتی هم بشود. البته بعضاً راهکارهای عملیاتی به کار می‌رود و می‌توان احساس بهبود را اعلام کرد.

شرایط تغییری کرده که برای واردات لاستیک چنین تسهیلاتی در نظر گرفته شده است؟

برای تولیدات داخلی استانداردهای مختلفی تعریف شده و لاستیک‌های تولید داخل استانداردهای لازم را دارند. می‌توان به جرأت گفت که از منظر کیفی، لاستیک‌های استاندارد و باکیفیتی در کشور تولید می‌شود. اتفاقاً مردم اکثراً به این لاستیک‌ها اقبال پیدا کرده‌اند و ترجیح می‌دهند از لاستیک‌های داخلی برای خودروهای خود استفاده کنند.

اکنون هیچ مشکلی در تولید، واردات و تأمین بازار لاستیک وجود ندارد؛ چرا که نه‌تنها لاستیک‌های تولید داخل کیفیت مناسبی دارند بلکه همه آن‌ها ضمانت خدمات پس از فروش چهارساله دارند. مابقی نیاز بازار هم وارد می‌شود. بنابراین هیچ کمبودی در این زمینه نداریم.

• با این وجود از دیدگاه یک خریدار به نظر می‌رسد در برخی سایزها و اندازه‌ها کمبود و نقصان در بازار لاستیک وجود دارد. این شرایط را تأیید می‌کنید؟

